Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen hyväksyminen

Aluehallitus 23.11.2026
3061/00.04.02/2024

Valmistelija Konsernipalvelujen toimialajohtaja Sami Sipilä, puh. 044 7700 577

Yhteistyösopimuksen lainsäädännöllinen tausta
Hyvinvointialueiden yhteistyöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 5 luvussa. Yhteistyöalueelle laaditaan hyvinvointialueiden yhteistyösopimus valtuustokausittain.

Yhteistyösopimuksen on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta, tarpeenmukaisuutta, yhdenvertaista saatavuutta, kielellisiä oikeuksia sekä palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta. Sopimuksessa on lisäksi varmistettava, että yhteistyösopimuksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoa antavassa toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen. Yhteistyösopimuksessa sovitaan hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta ottaen huomioon järjestämislaissa ja muualla lainsäädännössä säädetyt yhteistyösopimuksen sisältöä koskevat vaatimukset.

Yhteistyösopimuksen sisältöä ja valmistelua tarkentaa valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta (309/2023). Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi ohjannut hyvinvointialueita yhteistyösopimuksen päivittämisessä 18.6.2025 antamallaan ohjauskirjeellä (VN/8128/2025).

Itä-Suomen yhteistyöalueeseen kuuluvat Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet. Yhteistyöalueen ensimmäinen yhteistyösopimus hyväksyttiin syksyllä 2024 kaikkien yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluevaltuustoissa. Etelä-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi sopimuksen 7.10.2024 § 68. Sopimus tuli voimaan ja sen toimeenpano käynnistyi 1.12.2024.

Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen valmistelu

Sopimuksen valmistelu toteutettiin pääosin vuosien 2025–2026 aikana. Valmistelussa huomioitiin ensimmäisestä yhteistyösopimuksesta saadut kokemukset sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyösopimuksia koskeva ohjaus. Valmistelu tehtiin työryhmissä, joissa kaikki hyvinvointialueet olivat tasapuolisesti edustettuina. Lisäksi valmistelutyöryhmissä oli edustajia alueen yliopistoista ja ammattikorkeakouluista.

Yhteistyösopimuksen ensimmäinen luonnos valmistui huhtikuussa 2026, minkä jälkeen sopimusluonnos toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriön arvioitavaksi toukokuussa 2026. Yhteistyöalueen aluehallitukset käsittelivät sopimusvalmistelua yhteisseminaarissa 3.6.2026. Sosiaali- ja terveysministeriötä kuultiin sopimusvalmistelun yhteydessä kesäkuussa 2026, ja ministeriön palaute huomioitiin sopimuksen jatkovalmistelussa. Valmiutta ja varautumista koskevan kokonaisuuden valmistelu eteni osittain muusta sopimusvalmistelusta erillisenä kokonaisuutena ja tuotiin päätöksentekoon kevään 2026 aikana. Sopimusvalmistelua ja sen sisältöä käsiteltiin aluevaltuustojen yhteisessä informaatiotilaisuudessa 3.11.2026.

Sopimuksen uudistamisen tavoitteena on vahvistaa hyvinvointialueiden työnjakoa, yhteistyötä ja toiminnan yhteensovittamista sekä selkeyttää yhteistyön tavoitteita, vastuita ja toimeenpanoa. Yhteistyösopimus ei kata kaikkea hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä, vaan yhteistyötä tehdään myös muissa yhteisesti sovituissa rakenteissa ja kokonaisuuksissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto yhteistyösopimusluonnoksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut sopimusluonnoksesta 13.8.2026 päivätyn lausunnon. Lausunto on esityslistan oheisliitteenä. Lausunnossa on todettu, että sopimusluonnos vastaa voimassa olevaa yhteistyösopimusta merkittävästi paremmin lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Korjaustarpeina ministeriö nostaa lausunnossaan esiin seuraavat viisi asiakokonaisuutta:

1. Leikkaustoiminnan seuranta: volyymit, laatu, potilasturvallisuus ja osaaminen on kuvattava selkeämmin
2. Harvinaisten sosiaalihuollon palveluiden työnjako ja vastuut on määriteltävä tarkemmin

3. Kalliiden sairaalalaitteiden hankintojen alueellinen ohjaus on kuvattava konkreettisemmin
4. Tietojärjestelmien kehittämisen, hankinnan ja käyttöönoton yhteistyömalli on täsmennettävä, ja
5. Yliopistojen apteekit on huomioitava TKKIO-yhteistyössä

Lopulliseen ja nyt päätöksentekoon tuotavaan sopimukseen on tehty lausunnon mukaiset täsmennykset ja korjaukset. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto ja sen perusteella tehdyt täsmennykset ja korjaukset käsiteltiin yhdessä ministeriöiden edustajien kanssa YTA-sopimusneuvotteluissa 2.10.2026.

Yhteistyösopimuksen keskeinen sisältö
Itä-Suomen yhteistyöalueella sopimukseen on lain edellyttämien sisältöjen lisäksi määritelty yhteistyötä ohjaavat strategiset tavoitteet sopimuksen eri osa-alueille.

Yhteistyösopimus on valtuustokausittain hyväksyttävä strateginen asiakirja, minkä vuoksi sen kirjaukset ovat pääosin yleisellä ja periaatteellisella tasolla. Konkreettiset päätökset esimerkiksi hankintayhteistyöstä tehdään hankintalainsäädännön sekä kunkin hyvinvointialueen hallintosäännön ja muun toimivaltajaon mukaisesti.

Keskeisiä nostoja yhteistyösopimuksen sisällöstä ovat:
- Yhteisenä tavoitteena on edelleen vaikuttaa siihen, että Itä-Suomen yhteistyöalueen nimi muutetaan tulevaisuudessa Järvi-Suomen yhteistyöalueeksi.
- Väestön palvelutarpeen arviointia ja ennakointia tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden kumppaneiden kanssa, ja tietoa hyödynnetään palvelujen järjestämisessä ja yhteistyön kehittämisessä.
- Kuopion yliopistollisen sairaalan asemaa vahvistetaan, ja jokaisella yhteistyöalueen hyvinvointialueella säilyy monierikoisalainen keskussairaala, jossa turvataan tarvittava ympärivuorokautinen päivystys sekä mahdollisuus yöaikaiseen leikkaustoimintaan, tehohoitoon ja synnytysten hoitamiseen. Erityisen vaativat ja harvoin tarvittavat palvelut järjestetään ensisijaisesti yhteistyöalueella asiakkaiden tarpeet ja hyvinvointialueiden kyvykkyydet huomioiden.

- TKKI-toiminta vahvistaa yhteistyöalueen elinvoimaa ja uudistumista sekä edistää ihmisten hyvinvointia ja palvelujen vaikuttavuutta tavoitteena vähentää palvelutarpeen kasvua.
- Sähköisissä palveluissa ja tietojärjestelmissä yhteistyötä jatketaan kustannustehokkuuden parantamiseksi.
- Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista vahvistetaan yhteisellä tilannekuvalla, resurssienhallinnalla ja yhteistyörakenteilla, jotta hyvinvointialueet kykenevät tukemaan toisiaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.
- Henkilöstön saatavuutta ja osaamista vahvistetaan yhteistyössä erityisesti alan veto- ja pitovoiman sekä erityisosaamisen turvaamiseksi.
- Uusien sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien, hoitojen ja laitteiden käyttöönottoa ja käytöstä poistamista tarkastellaan yhteistyössä vaikuttavuus huomioiden. Lisäksi merkittävien lääkintälaiteinvestointien yhteensovittamista ja kustannushyötyjen arviointia täsmennetään.
- Tukipalveluissa jatketaan säännöllistä yhteistyötä toiminnan laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Laajakantoisista ja yhteisistä investoinneista tehdään kustannushyötyanalyyseja ja tuottavuuslaskelmia yhteistyöalueen tasolla ennen päätöksentekoa.

Sopimuksen strateginen peruslinja säilyy pääosin ennallaan. Uudessa sopimuksessa yhteistyötä kuitenkin konkretisoidaan ja täsmennetään erityisesti palvelujen työnjaon, seurannan ja arvioinnin, henkilöstön ja osaamisen, varautumisen, menetelmäarvioinnin sekä investointien osalta. Samalla vahvistetaan sopimuksen toimeenpanon vastuita, seurantaa ja raportointia.

Sopimuksen voimassaolo ja seuranta

Yhteistyösopimus on voimassa 1.1.2027–31.12.2031 tai siihen saakka, kunnes uusi yhteistyösopimus tulee voimaan.

Sopimuksen toteutumista arvioidaan vuosittain Itä-Suomen yhteistyöalueen johtoryhmässä, joka koostuu Itä-Suomen yhteistyöalueen aluehallitusten puheenjohtajista, hyvinvointialuejohtajista sekä strategia- ja konsernipalveluiden johtajista. Johtoryhmä linjaa tarvittaessa sopimuksen toimeenpanoon liittyviä operatiivisia kysymyksiä, arvioi sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden kustannusvaikutuksia sekä antaa tarvittaessa suosituksia sopimuksen päivittämisestä. Johtoryhmä raportoi sopimuksen

toteutumisesta ja mahdollisista muutostarpeista aluehallituksille. Johtoryhmän muistiot tuodaan tiedoksi aluehallitukselle.

Sopimukseen sisältyvien toimenpiteiden kustannusvaikutusten arviointia päivitetään ja vaikutuksia seurataan sopimuksen toimeenpanon aikana. Päätöksenteon jälkeen sopimus viimeistellään kielenhuollollisilla toimenpiteillä ja visuaalisen ilmeen osalta.

Toimivalta Hallintosääntö 8.4 §

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto hyväksyy Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen siten, että sopimus tulee voimaan 1.1.2027.

Päätös:

Tiedoksi